

65 lat Archiwum Państwowego w Katowicach

W grudniu ubiegłego roku minęła 65. rocznica utworzenia Archiwum Państwowego w Katowicach. Powołanie tej placówki było ważnym wydarzeniem dla województwa śląskiego, gdyż jej powstanie umożliwiło odpowiednie przechowanie akt związanych z regionem oraz ułatwienie dostępu do archiwaliów wszystkim zainteresowanym.

Dzieje archiwum oraz historia kształtowania się jego zasobu są ściśle związane z wydarzeniami historycznymi oraz przekształceniami administracyjnymi, ustrojowymi i gospodarczymi, które miały miejsce na Górnym Śląsku. Zgromadzone archiwalia odzwierciedlają specyfikę tego obszaru, na którą złożyło się kilkunastuletnie odłączenie od Polski, liczne perturbacje polityczne oraz silny rozwój przemysłu. Historia placówki zaczyna się w 1932 r. i od tamtej pory trwale związana jest z dziejami regionu.

Prac poświęconych historii Archiwum Państwowego w Katowicach nie jest wiele, lecz omawiają one jego historię w sposób dostateczny. Dotychczas zostały wydane dwie prace prezentujące część jego zasobu¹, kilka omawiających działalność jego oddziałów², ukazał się również artykuł A. Staszaków zajmujący się działalnością archiwum w czasie okupacji³, natomiast ostatnio z okazji rocznicy powstania archiwum wydano broszurę oraz katalog z wystawy jubileuszowej⁴. Warto odnotować, że długoletni dyrektor tego archiwum, dr Michał Antonów, poświęcił wiele artykułów f jego działalności⁵.

Korzystając z powyższych prac, chcielibyśmy przedstawić historię Archiwum Państwowego w Katowicach. Referat jest podzielony na trzy części, które omawiają w sposób chronologiczny trzy etapy działalności tej instytucji (okres międzywojenny, lata II wojny światowej, czasy powojenne), z uwzględnieniem krótkiej charakterystyki zasobu.

10 XI 1932 wojewoda śląski Michał Grażyński podpisał Tymczasowy Regulamin Archiwum Akt Dawnych Województwa Śląskiego. W związku z autonomią Śląska archiwum nie podlegało Ministerstwu Oświaty (Wydziałowi Archiwów Pań-

¹ A. Machej, Informator o zasobie Archiwum Państwowego w Katowicach Oddział w Cieszynie. Cieszyn 1994, ss. 19; B. Spyra, Archiwum książąt pszczyńskich. Przewodnik po zespole. Warszawa 1973. ss. 173.

² Np.: K. Balon, Archiwum Państwowe w Cieszynie. Cieszyński Rocznik Muzealny, t. 1, 1969, s. 127-130; J. Opacki, Archiwum Miejskie w Gliwicach. Historia i stan obecny. Zaranie Śląskie 1946. z. 17, s. 136-137.

³ A. Staszaków, Działalność niemieckiej służby archiwalnej w Katowicach w latach 1939-1945. Silesia Superioris. t. 1. 1994. s. 9-20.

⁴ E. Długajczyk, T. Fałęcki, Archiwum Państwowe w Katowicach 1932-1997. Katowice 1997. s. 36; Skarby Archiwum Państwowego w Katowicach. Katalog z wystawy jubileuszowej. Katowice 1998. s. 64.

⁵ Np.: M. Antonów, Dwudziestopięciolecie Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Katowicach 1932-1957. Archeion. t. 28. 1958. s. 31-45; tenże, Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Katowicach 1961-1964. Sobótka. 1965, nr 4. s. 647-650.

stwowych), lecz Śląskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu (Wydziałowi Prezydialnemu)⁶, spowodowało to utratę uprawnień wynikających z dekretu z roku 1919⁷.

Głównym zadaniem utworzonego archiwum miało być gromadzenie i przechowywanie akt wytworzonych przez urzędy państwowe i samorządowe oraz zbieranie zabytków piśmiennictwa dotyczących dziejów, życia i kultury śląskiej, zabezpieczenie spuścizny z zaboru pruskiego, austriackiego oraz akt poplebiscytowych. Z czasem archiwum miało przejąć archiwalia władz kościelnych, wyznaniowych, organów samorządu gospodarczego, instytucji oraz korporacji publicznych i prywatnych z terenu Województwa Śląskiego. Archiwum otrzymało prawo nadzoru nad brakowaniem akt wytworzonych przez agendy wojewódzkie. Wśród innych zadań archiwum należy wyróżnić: udostępnianie zbiorów, przeprowadzanie kwerend, sporządzanie odpisów oraz prowadzenie składnicy akt wszystkich Wydziałów Urzędu Wojewódzkiego.

Zanim jednak doszło do oficjalnego powołania Archiwum podejmowano wiele prób zorganizowania tego typu instytucji. Kiedy w całej Polsce organizowano sieć archiwalną, województwo śląskie pozostało z dala do tych przemian, wynikiem tego były straszne zaniedbania w przechowywaniu materiałów archiwalnych. Projekty utworzenia większego archiwum historycznego zostały wysunięte w momencie planowania przeniesienia Urzędu Wojewódzkiego do nowego gmachu oraz lustracji komórek tego urzędu w 1928 r. Czynnikiem stymulującym stał się napływ dużej ilości akt pruskich oraz austriackich, dla których trzeba było znaleźć odpowiednią opiekę oraz pomieszczenie. Powstałym problemem zajął się delegat Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dr Antoni Rybarski oraz dr Edward Kostka - naczelnik Wydziału Prezydialnego UW. Prócz tego do współtworzenia archiwum przyczynił się dr Eugeniusz Barwiński - Komisarz Generalny RP do podziału akt śląskich, który w związku z rewindykacją części akt z Czechosłowacji pragnął zapewnić im należyte przechowywanie i opracowanie⁸. Niestety z powodu ograniczonych środków postanowiono przeprowadzić w tamtym czasie jedynie prowizoryczne rozwiązanie - archiwum zajmowało jeden pokój w Urzędzie Wojewódzkim oraz mogło częściowo korzystać ze składnicy akt UW. Dopiero w 1935 r. sytuacja lokalowa uległa polepszeniu, ponieważ na potrzeby archiwum przeznaczono pomieszczenie o powierzchni 300 m² na parterze gmachu UW. Personel składał się początkowo jedynie z kierownika i woźnego, po przeniesieniu się na nowe miejsce został powiększony o 3 osoby. Byli to dwaj urzędnicy oraz nauczyciel Józef Piernikarczyk pracujący do tej pory w szkole średniej, posiadający jednak pewien dorobek naukowy dotyczący przemysłu górnośląskiego. Kwalifikacje tego zespołu (oprócz dr. Michała Antonowa) nie przedstawiały się najlepiej.

W latach 1934-1935 odbyła się rejestracja archiwaliów znajdujących się na terenie województwa śląskiego. Prace z ramienia Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz przy wsparciu Instytutu Śląskiego przeprowadził Ludwik

⁶ Antonów. Dwudziestopięciolecie. s. 31.

⁷ Dziennik Praw Państwa Polskiego nr 14. z 8 II 1919.

⁸ Długajczyk. op. cit. s. 5.

Musiół. Wyniki tych badań znalazły swoje odzwierciedlenie w 1937 r. w publikacji przewodnika pod tytułem „Archiwa i archiwalia w Województwie Śląskim”. Celem przewodnika było *przyjść z pomocą osobom, pracującym naukowo na niwie dziejowej Śląska, ponieważ koniecznym postulatem dla posunięcia naprzód badań nad przeszłością ziemi śląskiej i pogłębieniem wiadomości z różnych dziedzin jej dziejowego rozwoju, jest sięgnięcie do materiałów źródłowych, jakie w licznych archiwach na terenie samego Województwa Śląskiego zdołały przetrwać*⁹. Zwrot w tym kierunku szczególnie widać w układzie przewodnika, który podzielony był na dwa odrębne rozdziały - „Poszczególne archiwa i ich zawartość” oraz „Podział archiwaliów według zagadnień”. Zasób Archiwum Państwowego w Katowicach w początkowej fazie jego działalności składał się z trzech zasadniczych części:

- 1) akta byłej rejencji opolskiej, dotyczące terenów Górnego Śląska, które weszły w skład województwa śląskiego (ok. 7000 woluminów z XIX i początku XX w.);
- 2) akta administracyjne byłych władz austriackich, dotyczące cieszyńskiej części województwa, rewidowane z Czechosłowacji w latach 1930-1931 (515 fascykułów);
- 3) materiały poplebiscytowe: akta byłego Polskiego Komisariatu Plebiscytowego w Bytomiu oraz powiatowych komitetów plebiscytowych (50 mb).

Z wszystkich tych archiwaliów jedynie materiały poaustriackie znajdowały się we względnym porządku”.

W latach 1936-1938 zasób archiwum powiększył się do prawie 1000 mb akt. Wśród archiwaliów, które doszły w okresie późniejszym znajdowały się głównie akta pruskich landratur, wydziałów powiatowych i inspektoratów szkolnych, jednak proces odzyskiwania został przerwany przez wybuch II wojny światowej. Próbowano m.in. odzyskać zdeponowane w Archiwum Państwowym we Wrocławiu (Staatsarchiv) akta miejskie Tarnowskich Gór, Żor i Pszczyny.

Duże zainteresowanie śląskich archiwistów wzbudzało jedno z największych na Górnym Śląsku archiwów prywatnych. W związku z przejęciem w 1934 r. dóbr księstwa pszczyńskiego pod zarząd komisaryczny objął on również archiwum. 3 VI 1936 zasób archiwum pszczyńskiego został uznany przez wojewódzkiego konserwatora zabytków dr. Tadeusza Dobrowolskiego za obiekt zabytkowy”. Pozwoliło to po zniesieniu Zarządu Przymusowego w lutym 1939 r. na dalszą opiekę i nadzór ze strony państwowej służby archiwalnej.

W roku 1936 dr Antonów przygotował projekt statutu mającego powstać Archiwum Śląskiego. Archiwum miało być powołane ustawą Sejmu Śląskiego i utrzymywane ze środków regionalnych¹³. Realizacji tych planów przeszkodził wybuch wojny.

Latem 1939 r. kierownik archiwum w obawie przed przewidywanym wkroczeniem wojsk niemieckich zarządził częściową ewakuację materiałów archiwal-

⁹ L. Musiół. Archiwa i archiwalia w Województwie Śląskim, Katowice 1936. s. 3.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ M. Antonów. Archiwa na Górnym Śląsku. Sobótka 1948, nr 2. s. 583.

¹² Spyra, op. cit. s. 23-24.

¹³ Długajczyk. op. cit.. s. 5.

nych. Wśród nich znalazły się uznane za szczególnie cenne najstarsze akta z Archiwum Książąt Pszczyńskich oraz wywiezione z powodów politycznych materiały poplebiscytowe i akta Sejmu Śląskiego. Kiedy akta wieziono w kierunku Lwowa, do Katowic wkraczali już Niemcy.

Na okres II wojny światowej przypada następny etap działalności Archiwum Państwowego w Katowicach. Niemiecka służba archiwalna przygotowywała się do przejścia i zabezpieczenia akt długo przed wybuchem wojny. Doświadczenia zdobyte przy przejmowaniu polskich archiwaliów pozwoliły jej na coraz sprawniejsze ich rekwirowanie z archiwów krajów później podbitych.

Od września 1939 r. trwała brutalna konfiskata mienia polskich instytucji i organizacji, przejęto m.in. akta Związku Powstańców Śląskich, organizacji strzeleckich, akta i rękopisy Instytutu Śląskiego, akta policyjne i sądowe. W połowie października 1939 r. władza przeszła z rąk zarządu wojskowego w ręce administracji cywilnej. Archiwum w Katowicach zostało przekształcone w filię Archiwum Państwowego we Wrocławiu (Staatsarchiv Breslau). W roku 1941 hitlerowcy utworzyli Prowincję Górnośląską, co wpłynęło na zmianę statusu archiwum, które stało się odtąd samodzielną jednostką (Staatsarchiv Kattowitz), podległą bezpośrednio Generalnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Berlinie. Archiwum swoim zasięgiem działań obejmowało obszar rejencji opolskiej i katowickiej. Jego siedzibą był lokal byłego Archiwum Akt Dawnych Województwa Śląskiego.

Kampania wrześniowa nie spowodowała większych strat w zbiorach archiwum¹⁴, ale zostały one uszczuplone, ponieważ przedwojenna dyrekcja zdecydowała się na ewakuację 25 skrzyń archiwaliów zawierających polskie akta plebiscytowe oraz wywiezienie w kierunku południowo-wschodnim archiwum książąt pszczyńskich wraz ze zbiorami rękopiśmiennymi Biblioteki im. Józefa Piłsudskiego w Katowicach.

Niemcy przejawiali wielką aktywność w poszukiwaniu wywiezionych archiwaliów, w czym przodował nominowany na dyrektora archiwum dr Karol Bruchmann. Bruchmann zaraz po przybyciu do Katowic, co nastąpiło ok. 20 X 1939, postarał się o wydanie zakazu niszczenia akt polskich bez zezwolenia niemieckich władz archiwalnych. Poza tym na całym podbitym obszarze Niemcy podjęli akcję planowego zabezpieczenia akt, w związku z czym utworzono centrale dla rewindykacji akt, z których jedna znajdowała się w Katowicach. Ponadto archiwiści niemieccy odtworzyli wykaz akt tych polskich urzędów, które miały być ewakuowane na Wołyń i do Galicji Wschodniej, i tak np. spis Bruchmanna liczył 47 pozycji uwzględniających liczbę skrzyń i miejsc, gdzie je przypuszczalnie złożono³. W listopadzie 1939 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeszy zaczęło z ZSRR i Litwą rozmowy, których celem było odzyskanie znajdujących się w tych państwach akt dotyczących prowincji przyłączonych do Niemiec. Rokowania te okazały się bezskuteczne, jednak planowana ofensywa na wschód rozbudziła nadzieje niemieckich archiwistów na rewindykację archiwaliów, stąd odbyte w tym okresie konferencje i narady wytyczyły plan działania i zadania służby archiwalnej na

¹⁴ Staszków, op. cit., s. 9.

¹⁵ Ibidem, s. 12.

nowo zdobytych terenach. W związku z tym do Lwowa oddelegowano dr. Randta, którego działalność umożliwiła zwrot do Katowic wszystkich archiwaliów wywiezionych do Galicji Wschodniej¹⁶.

W roku 1940 Niemcy rozpoczęli akcję rejestracji, wydzielania i wysyłki części zbiorów z Krakowa, Warszawy, Piotrkowa, Kielc, Radomia do Katowic, czego świadectwem jest zachowana w archiwum korespondencja. Spowodowało to wzrost zasobów archiwum, tym bardziej, że Staatsarchiv Kattowitz obejmowało swym zasięgiem także tereny nieśląskie włączone do Rzeszy (Prowincji Górnośląskiej): Sosnowiec, Będzin, Olkusz oraz część powiatu częstochowskiego i zawierciańskiego. Zbiory archiwum powiększono także w inny sposób. Otóż chcąc pozyskać cenne archiwalia z rąk prywatnych, wystosowano apel do ludności, by zgłaszała władzy nazwiska posiadaczy ciekawych zbiorów lub próbowano przekonać właścicieli, by przekazywali swe kolekcje jako dary w depozyt archiwum. W ten sposób wzięto w posiadanie zbiorów 130 pergaminowych dokumentów cieszyńskiego kolekcjonera Kończakowskiego¹⁷.

W czasie wojny archiwum posiadało własny księgozbiór. Materiały archiwalne udostępniano w stopniu ograniczonym, ale sporządzono spisy dokumentów dla policji i urzędów państwowych.

Naloty alianckie spowodowały wydanie przepisów odnośnie zabezpieczenia cenniejszych zbiorów i kierując się wytycznymi Berlina, wytypowano miejsca poza strefą gęsto zaludnioną, gdzie ukryto archiwalia. Akta złożono w zamkach w Wierzbniku, Trawnikach, Krajnie, Pisarzowicach, Niemodlinie i klasztorze franciszkanów w Prudniku. Sprawozdanie jednego z nadzorujących akcję z lipca 1944 r. informuje, że 100% najcenniejszego, czyli 60% ogółu zasobu, było przez Niemców zabezpieczone¹⁸. Latem 1944 r. Generalna Dyrekcja Archiwów Państwowych nakazała przeniesienie tych akt do kopalni soli w Grasleben, pod koniec zaś tego roku wydano wytyczne, według których ewakuacją miały być objęte także archiwa gospodarcze, dworskie, kościelne i zbiory prywatne. O tym, jak wielką wagę przywiązywali Niemcy do spraw wywozu archiwaliów, świadczy fakt, że Komisarz Obrony Rzeszy przyznał pierwszeństwo akcji ewakuacyjnej archiwaliów przy transportach kolejowych. Trzeba zaznaczyć, że nie mogąc wywieść wszystkiego, Niemcy dokonywali zniszczenia akt, czego świadectwem jest zachowana prawdopodobnie w skutek niedopatrzenia korespondencja między Staatsarchiv Kattowitz a landraturą Nysie²⁰.

Archiwum przestało istnieć w styczniu 1945 r. Najpóźniejsze notatki odręczne pochodzą z 16 I tego roku, stąd przyjmuje się, że 17 I położył kres istnienia Staatsarchiv Kattowitz.

Ostatni, powojenny okres działalności Archiwum Państwowego w Katowicach rozpoczął się wraz z Zarządzeniem Ministra Oświaty, podpisanym 19 XII 1945". W tym momencie katowickie archiwum zostało włączone do polskiej sieci archiwal-

¹⁶ Ibidem, s. 13-14.

¹⁷ Ibidem, s. 17.

¹⁸ Ibidem, s. 19.

¹⁹ Ibidem, s. 18.

²⁰ Ibidem, s. 19.

²¹ Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty nr 12, z 17 XII 1946.

nej; wcześniej działało na zasadzie prowizorium. Początkowo personel archiwalny składał się jedynie z kierownika, którym został po powrocie ze Lwowa Antonow. W maju przyznano archiwum etat pracownika administracyjnego, a od czerwca została zatrudniona dr Maria Bielińska jako pracownik naukowy²².

W ostatnim okresie wojny archiwum poniosło niepowetowane straty, wśród zaginionych archiwaliów znalazły się śląskie akta plebiscytowe, akta dotyczące byłej rejencji opolskiej odnoszące się do województwa śląskiego oraz archiwalia wytworzone na Śląsku Cieszyńskim przed rokiem 1919.

Po wojnie przed Archiwum Państwowym w Katowicach stanęły nowe zadania, m.in. odnalezienie zaginionych lub rozproszonych oraz zabezpieczenie przejętych po Niemcach archiwaliów. W ramach porządkowania archiwaliów oraz ścisłego przestrzegania zasady pertynencji terytorialnej przekazano do archiwów w Krakowie, Kielcach, Piotrkowie i Radomiu ok. 500 mb akt. W 1950 r. przejęto akta z pięciu archiwów miejskich w Bielsku, Bytomiu, Częstochowie, Gliwicach i Opolu (ok. 950 mb) oraz z sześciu muzeów, w tym z Bielska, Bytomia, Chorzowa, Cieszyna, Pszczyny i Zabrze. Od roku 1952 rozpoczęto również przejmowanie akt przemysłowych²³.

Siedzibą archiwum nadal pozostawał gmach Urzędu Wojewódzkiego, gdzie oprócz magazynu znajdującego się w piwnicach zajmowano również trzy pokoje do celów administracyjno-naukowych, dodatkowy magazyn znajdował się w baraku przy ul. Damrota 4. W 1948 r. do dyspozycji archiwum oddano piwnice w budynku Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych.

Kolejne powiększenie powierzchni archiwum nastąpiło dopiero w 1981 r., kiedy to instytucja ta zajęła pomieszczenia na II i III piętrze budynku przy ul. 3 Maja 11 w Katowicach, tym samym powierzchnia archiwum zwiększyła się o 430 nr. Wszystkie te powiększenia powierzchni były jednak kroplą w morzu potrzeb, a za złą sytuację lokalową archiwum musiało zapłacić przekazaniem części archiwaliów do placówek zamiejscowych, m.in. akta dotyczące NSDAP pojechały do Malborka, a Deutscher Volksbund do Brzegu²⁴.

Po wojnie przemiany organizacyjne archiwum dotyczyły głównie tworzenia sieci oddziałów terenowych i archiwów powiatowych. W 1951 r. nastąpiło rozszerzenie sieci poprzez utworzenie 6 powiatowych archiwów państwowych w Będzinie, Bielsku, Bytomiu, Częstochowie, Tarnowskich Górach, Zawierciu, oraz 2 oddziałów terenowych w Gliwicach i Pszczynie²⁵. W 1952 r. utworzono oddział w Cieszynie, natomiast z powodów organizacyjnych musiano zlikwidować archiwum w Lublińcu, jego zaś zasoby zostały przekazane do archiwum w Tarnowskich Górach. Dziesięć lat później utworzono Powiatowe Archiwum Państwowe w Zawierciu, które jednak szybko zakończyło swoją działalność, a jego zasób przekazano do PAP w Będzinie.

²² Długajczyk, op. cit., s. 13.

²³ Antonów, Dwudziestopięciolecie, s. 36.

²⁴ Długajczyk, op. cit., s. 18.

²⁵ M. Antonów, Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Katowicach w latach 1949-1955. Sobótka 1956. nr 3, s. 501.

Z inicjatywy dr. Jerzego Jarosa utworzono w 1960 r. specyficzny oddział akt gospodarczych, jakim było Centralne Archiwum Akt Górniczo-Hutniczych. Niestety w związku z trudną sytuacją lokalową oddział został zamknięty w 1970 r.²⁶

Po reformie administracyjnej z 1975 r. Archiwum Państwowe w Katowicach objęło województwa: katowickie i bielskie. Równocześnie przejęto archiwa w Chrzanowie, Oświęcimiu, Żywcu oraz Raciborzu.

Ciekawe są dzieje archiwum w Częstochowie. Od 1976 r. uzyskało ono samodzielność, która została zniesiona 31 VII 1994 i tym samym placówka ta stała się oddziałem AP w Katowicach. Odrodzenie się jej samodzielności nastąpiło dopiero 27 IV 1998 i stan ten trwa do dzisiaj²⁷.

Delegatem na zorganizowany 27 III 1965 w Warszawie I Ogólnopolski Zjazd Delegatów był dr Jaros. Z jego inicjatywy powstał na zebraniu organizacyjnym 1 VI 1965 Oddział Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Katowicach. Początkowo zrzeszał on 21 osób, głównie pracowników WAP. Pierwszym przewodniczącym SAP-u w Katowicach został dr Antonów, ówczesny dyrektor archiwum²⁸, obecnie oddział pracuje pod przewodnictwem mgr Sabiny Klimkiewicz.

Po upadku rządów komunistycznych zasób poszczególnych archiwów silnie się rozrósł, ponieważ przejmowano akta po komitetach wojewódzkich PZPR.

Jeżeli zastanowić się nad najważniejszym momentem w dziejach AP w Katowicach, to z pewnością przyjdzie nam na myśl przeprowadzka do nowego budynku. Pomimo braku oficjalnego zatwierdzenia zaadaptowania byłych koszar Ludowego Wojska Polskiego do przechowywania materiałów archiwalnych, były dyrektor Adam Kałuża rozpoczął przewożenie archiwaliów. W marcu 1991 r. władze przekazały Archiwum Państwowemu w Katowicach obszar 10 ha wraz z budynkami o powierzchni 10 000 m². Tym samym rozpoczął się nowy rozdział w jego historii.

Wraz ze zniknięciem problemów lokalowych przystąpiono do likwidacji części oddziałów terenowych, wśród nich znalazły się archiwa w Tarnowskich Górach, Bytomiu, Będzinie, Chrzanowie oraz Rybniku. W chwili obecnej działają jeszcze oddziały w Gliwicach, Cieszynie, Pszczynie, Raciborzu, Żywcu, Oświęcimiu oraz Bielsku-Białej, odzyskano również depozyty złożone w archiwum w Opolu oraz Brzegu.

Przeniesienie na teren koszar otworzyło przed archiwum nowe perspektywy rozwoju. W jego zasobach znajdują się akta pochodzące głównie z XIX i XX w., co związane jest z historią zarówno tego regionu, jak i samego archiwum. Pomimo jednak tak późnego rozpoczęcia działań mających na celu stworzenie archiwum historycznego, obecnie zasób AP w Katowicach oraz jego oddziałów wynosi 1 230 32 jednostki - 15 908 mb, co plasuje go na drugim miejscu w Polsce pod względem ilości materiałów archiwalnych.

²⁶ Długajczyk . op. cit. . s. 16-17.

²⁷ F. Sobalski. Archiwum Państwowe w Częstochowie. Materiały do przewodnika po zasobie archiwalnym, Ziemia Częstochowska, t. 14. 1984, s. 245-364.

²⁸ P. Greiner. Działalność Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Katowicach. Zarania Śląskie 1984. z. 1-2, s. 171.

²⁹ Długajczyk . op. cit.. s. 21.

Główny zrąb zasobu archiwum to obecnie:

- akta poniemieckie urzędów szczebla powiatowego - landratur,
- akta z okresu plebiscytu i powstań śląskich,
- zespoły Sejmu Śląskiego oraz Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach,
- akta starostw powiatowych,
- akta administracyjne z czasów okupacji,
- akta administracji powojennej,
- zespoły sądów okręgowych,
- zespoły miejskie,
- całe bogactwo akt gospodarczych,
- zbiór kartograficzny - szczególnie interesujące mapy górnicze³⁰.

Archiwum Państwowe w Katowicach jako jedyne w Polsce posiada w swych zasobach akta pochodzące z obszaru trzech zaborów, powoduje to pewne trudności w opracowywaniu zespołów, ponieważ konieczna jest znajomość trzech systemów kancelaryjnych oraz posługiwanie się co najmniej dwoma językami. Od 1997 r. nowym dyrektorem archiwum jest dr Zygmunt Partyka, który kontynuuje dobre tradycje swoich poprzedników.

³⁰ Ibidem, s. 25-29.